

Sosiaali – ja terveydenhuollon haasteellinen tilanne

Kuntayhtymän hallitus 30.08.2022 § 141
1958/00.01.02/2022

Valmistelija Kinnunen Marina

Lisätietoja: puhelinnumero: 044 323 1808, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Julkinen Sosiaali- ja terveydenhuolto on haasteellisessa tilanteessa Suomessa. Yhä enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kysyntä ylittää tarjonnan. Myös palveluiden vaatimustaso ja laatutaso ovat kasvaneet. Tulevina vuosina kysyntä kasvaa vielä enemmän väestön vanhetessa ja samalla työvoima vähenee ja eläköityvien määrät ovat suuria. Sote alan työpaikkojen määrä on kasvanut paljon ja jo tällä hetkellä kansallisesti katsottuna avoimia työpaikkoja hakijaa kohden on monenkertaisesti. Tämä kaikki huomioiden on Suomessa suuri haaste ratkaistavana ja erityisesti tulisi huomioida se, että sitä ei ole realistista ratkaista sillä, että saadaan sote alalle koulutettua se määrä työntekijöitä, kun tarve on. Ikäluokat, joista alalle tulisi löytää työntekijöitä, ovat liian pieniä.

Henkilöstövaje, jota on vaikeuttanut myös korona ja alan vetovoimattomuus, aiheuttaa suuria ongelmia. Selkeimmin se näkyy päivystysten ruuhkautumisena, mutta on tärkeää huomioida, että se on seurasta koko järjestelmän ylikuormituksesta. Suuria haasteita on myös kotihoidossa, vuodeosastoilla ja henkilöstöpula koskettaa laajasti koko järjestelmää. Päivystys on tämän myötä joutunut kestävämpään tilanteeseen. Mutta yhtä kestävämpään tilanteeseen on se, että monessa yksikössä henkilöstö joutuu tehdä alimitoitettua henkilöstöllä työtä ja samalla voi olla myös asiakkaita ja potilaita yli normaalien määrien. Tämä aiheuttaa riskin sekä asiakas-, että potilasturvallisuudelle, mutta myös suurta eettistä kuormaa henkilöstölle sekä alentaa selkeästi työssä viihtymistä.

Tämän lisäksi on otettava huomioon, että lisääntyvässä määrin Suomessa vallitsee yleinen tyytymättömyys toimialaan palkkojen ja työolojen suhteen ja väsymystä koronan aiheuttamien haasteiden johdosta. Tämä kaikki on siis riippumatonta siitä, että olemme Pohjanmaalla tehneet organisaatiouudistuksen. Mutta suuri organisaatiomuutos joka hyvinvointialueen kuntayhtymän käynnistäminen oli, on tuonut vielä omat haasteensa, jotka ovat sitten aiheuttaneet vielä lisää turhautumista ja epäluottamusta organisaatioon ja esihenkilöille erityisen paljon haasteita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi tarvitaan toimenpiteitä niin kansallisella, kun paikallisella tasolla. Kansallisella tasolla tarvittaisiin realistinen kuva toimialan tilanteesta ja haasteet tulisi ”myöntää”, vain siten niitä voidaan lähteä korjaamaan. Tarvitaan keskustelua kysynnän kasvun ja tarjonnan haasteista sekä nyt että tulevaisuudessa ja järjestelmän kehittymistä, että pystytään tarvittavat palvelut tekemään, huomioiden oikeus tasa-arvoisesti tarjolla oleviin palveluihin.

Yleinen tyytymättömyys saadaan vähenemään vain luottamuksen kautta - luottamus syntyy, kun saadaan palkkatasot korjattua ja työolosuhteet paremmaksi. Tähän ensimmäinen askel täytyy ottaa kansallisella tasolla.

Paikallisesti on pystyttävä luomaan henkilöstölle työolot, jossa ei tehdä alimitoitettuna työtä – vaan se työ mikä tehdään, saadaan tehdä laadukkaasti. Tähän pääseminen edellyttää yhdessä henkilöstön ja esimiesten kanssa laatimaan protokollaan, jolla luodaan koko järjestelmään tähän toimintatavat. Pohjanmaan hyvinvointialueella on käynnistetty tähän projekti huhtikuussa 2022.

Yhdessä luottamusmiesten, henkilöstön ja esihenkilöiden kanssa on löydettävä myös keinot paikallisesti lisätä toimialan vetovoimaisuutta – tälle tulee luoda suuntaviivat hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikan laatimisen yhteydessä.

Hyvinvointialueuudistus on historiallisen suuri uudistus. Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymä on vasta alkutaipaleella uusien prosessien löytämisessä ja uuden organisaation luomisessa. Tärkeintä on saada palkanmaksuun liittyvät haasteet selätettyä lopullisesti. Tähän on käynnissä useita toimenpiteitä. Kuitenkin on tärkeää muistaa, että uusi organisaatio luo uudet käytännöt kaikkiin hallinnollisiin prosesseihin ja myös asiakas ja potilastyössä on mahdollisuus kehittää uusia toimivampia prosesseja, jotta asiakkaat ja potilaat saisivat vielä parempia palveluita.

Vuoden 2023 alusta on vielä edessä uusi suuri uudistus, kun itsehallinnolliset hyvinvointialueet aloittavat toimintansa. Positiivista on, että Pohjanmaalla on jo suuri askel otettu, mutta samalla se on opettanut realistisuutta ja ymmärrystä, että kohtaamme haasteita myös ensi vuonna. Henkilöstöä kuormittavat ja työmäärää lisäävät myös meneillään olevat laajat toiminnan kehittämisen hankkeet, kuten H –talon käyttöönotto ja aluillaan oleva asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinta. Yksi suurimmista muutoksista on rahoitusmalli. Rahoitusmalli asettaa selkeät rahoitusraamit vuodelle ja myös investointien näkökulmasta lainanottovaltuudet muuttuvat huomattavasti aikaisempaan. Tämän vuoden aikana on siis saatava myös koko organisaatiossa ymmärrys tästä uudesta rahoitusmallista. Tiukka talousraami tulevana vuosina yhdessä lisääntyvän palvelutarpeen ja uusien palveluvelvoitteiden kanssa aiheuttavat tarpeen priorisointikeskustelulle, jossa keskeisenä kysymyksenä on toiminnan rationalisointi siten, että maakunnan asukkaan kokemaa palvelutason heikentyminen minimoidaan.

Kaikista haasteista huolimatta on tärkeää etsiä ratkaisuja ja luoda edellytyksiä tarjota tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia palveluita alueemme väestölle myös tulevaisuudessa. Kansallisen tason toimenpiteiden lisäksi on tärkeää, että Pohjanmaalla niin luottamusmiehet, väestö kun henkilöstö ymmärtävät alan haasteet ja se, että se vaatii meiltä rohkeutta etsiä uudenlaisia ratkaisuja ja toimintamalleja. On tärkeää tehdä myös tiiviistä yhteistyötä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Myös yhdessä alueen oppilaitosten kanssa on lähdettävä hakemaan tiiviimpää yhteistyötä. Koska muutokset ovat suuria on tärkeää, että esimiehille ja keskijohdolle järjestetään muutosvalmennusta ja sen avulla helpotetaan tilanteen haltuunottoa. Alueellisesti meidän on nyt panostettava sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työolosuhteiden kehittämiseen ja kansallisen palkkaratkaisujen jälkeen lähdettävä etsimään omia keinoja lisätä vetovoimaa.

Koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on haasteellisessa tilanteessa, mutta suurinta huomiota edellyttää nyt alan vetovoiman parantaminen siten, että työolosuhteet saadaan paremmaksi.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

Esittää, että hallitus

- Merkitsee selonteon tiedoksi
- Hallitus toimii aktiivisesti kansallisella tasolla ongelman ratkaisemiseksi
- Edellyttää, että projekti, jossa luodaan henkilöstölle työolot, jossa ei tehdä alimitoitettuna työtä – vaan se työ mikä tehdään, saadaan tehdä laadukkaasti priorisoidaan, ja viedään päämäärätietoisesti eteenpäin
- Teemaan palataan säännöllisesti tulevissa hallituksen kokouksissa

Päätös:

Kuntayhtymän johtaja teki seuraavan lisäyksen ehdotukseensa:

- Kuntayhtymän hallitus toteaa, että pitkän aikavälin henkilöstöpolitiikka kuuluu hyvinvointialueen hallituksen vastuulle.
- Kuntayhtymän hallitus ottaa seuraavassa kokouksessaan kantaa konkreettisiin toimenpiteisiin henkilöstön työtilanteen parantamiseksi.

Hallitus hyväksyi ehdotuksen kuntayhtymän johtajan lisäys mukaan lukien.